

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่น : ศึกษากรณีผ้าไหมแพรวาสายวัฒนธรรมผู้ไท จังหวัดกาฬสินธุ์” มีจุดมุ่งหมายการวิจัย เพื่อศึกษารูปแบบศิลปะ การจัดการด้านการผลิตและการจำหน่าย และการเสริมสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับผ้าไหมแพรวา ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบศิลปะผ้าไหมแพรวามี 3 ลักษณะรูปแบบใหญ่ คือ ผ้าทอล่วง ผ้าจกดาว และผ้าเกาะ ผ้าทอล่วง เป็นผ้าทอสองสีที่เกิดจากการทอผืนระหว่างเส้นไหมแนวตั้งกับแนวนอน ผ้าจกดาว เป็นผ้าทอที่ผืนระหว่างการทอล่วงด้วยผ้าสองสี สลับกับการเติมแต่งลวดลายเป็นดอกดาวบนผืนผ้าด้วยเส้นไหมสีต่าง ๆ ส่วนผ้าเกาะ เป็นผ้าไหมแพรวาที่เกิดจากการทอโดยใช้นิ้วก้อยค้อย ๆ เกาะเกี่ยวเก็บลวดลายที่ละดอกดวงอย่างแพรวพราวจนเกือบเต็มผืนผ้า

อย่างไรก็ตาม ผ้าแต่ละชิ้นมีต้นกำเนิดมาจากผ้าแพรวาแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นผ้าที่ทอด้วยวิธีการใช้นิ้วเกาะเกี่ยว โดยมีไหมสีพื้นคือสีแดงเข้ม อันเป็นสีที่เกิดจากการย้อมด้วยครั่ง ชาวผู้ไทใช้เป็นผ้าสไบเฉียงเพื่อไปร่วมพิธีการสำคัญ เช่น การแต่งงาน พิธีทำบุญทางศาสนา

ทั้งนี้ผ้าทอแต่ละแบบเป็นที่นิยม และสอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคแตกต่างกันไป กล่าวคือ ผ้าทอล่วงและผ้าจกดาว มีราคาถูกเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคอายุระหว่าง 20-30 ปี เป็นส่วนใหญ่ ส่วนผ้าเกาะเป็นที่ต้องการของผู้บริโภควัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะเป็นผ้าแพรวาที่มีราคาสูง

ด้านการจัดการการผลิตผ้าแพรวา เริ่มตั้งแต่การผลิตส่งให้สมเด็จพระราชินีนาถ แล้วกระจายสู่สาธารณะชนทั่วไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง โดยมีการพัฒนารูปแบบด้วยการประยุกต์ขนาดและสีผ้า รวมทั้งการนำมาใช้ตัดชุดเพื่อแต่งกายบุคคลนอกเผ่าผู้ไท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา จากความต้องการผ้าไหมแพรวาอย่างกว้างขวาง ทำให้การทอที่มีอยู่เฉพาะกลุ่มสตรีบ้านโพน อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่เพียงพอับความต้องการของผู้บริโภค ชาวบ้านโพนส่วนหนึ่งจึงไปจ้างชาวบ้านอื่นทอผ้าแพรวา โดยนำเส้นไหมที่ย้อมสีแล้วไปให้พร้อมกับถ่ายทอดกระบวนการทอแก่สตรีเหล่านั้น ซึ่งทำให้จำนวนช่างและผืนผ้าแพรวามีปริมาณเกินความต้องการของผู้บริโภค และส่งผลให้ผ้าแพรวามีราคาถูกลงมาก ช่างทอบางคนจึงลดต้นทุนการผลิตผ้าด้วยการใช้วัตถุดิบไม่มีคุณภาพ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเคลือบแคลงในคุณภาพของผ้าแพรวา

การจำหน่ายผ้าแพรวามี 4 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การจำหน่ายโดยส่งไปให้ร้านจิตรลดาของสมเด็จพระราชินีนาถ การจำหน่ายให้กับผู้ค้าคนกลาง การออกร้านตามเทศกาลต่าง ๆ และการจำหน่ายโดยนำไปฝากขายที่ “ศูนย์วิถีชีวิตแพรวา” และ “บ้านแพรวา” ซึ่งกรณีการจำหน่ายผ่านผู้ค้าคนกลางจะเป็นการจำหน่ายในปริมาณมากที่สุด

ผ้าไหมแพรวาได้รับการเสริมสร้างให้เกิดคุณค่าจนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ใน
 ส่วนของจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดให้ผ้าไหมแพรวาเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของจังหวัด มีการ
 รณรงค์การตัดชุดด้วยผ้าไหมแพรวา และมีการจัดงานวิถีชีวิตแพรวาราชาชีนีแห่งใหม่เป็นประจำทุกปี
 รวมทั้งเข้าไปส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวบ้านโพนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดตั้งศูนย์วัฒน
 ธรรมผู้ไทขึ้นที่บ้านโพน นอกจากนี้ในระดับประเทศก็มีการเสริมสร้างคุณค่าด้วยการ นำผ้าแพรวา
 ไปใช้ในกลุ่มผู้นำระดับสูงของประเทศ และการเผยแพร่ของฝ่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ตาม
 โอกาสและวาระต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการจำหน่ายผ้าไหมแพรวากำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤติ ด้าน
 ราคาการจำหน่ายที่ลดต่ำลงอย่างมาก อันเนื่องมาจากปริมาณของผ้าทอที่ล้นตลาดดังกล่าว ซึ่ง
 ในส่วนของภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือ ด้านการหาตลาดรองรับ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น
 โดยใช้ผ้าไหมแพรวาเป็นวัตถุดิบ และการจัดตั้งสมาคมเพื่อควบคุมคุณภาพการผลิตผ้าไหมแพ
 รวา ให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือของผู้คนทั่วไปอีกครั้ง

This research: The art form and management of textile production which affect the strength and self – sufficiency of local communities; the case study of "Phrae-wa silk" of Phutai culture in Kalasin Province. The three aims of this research are studying art forms, production and distribution management and value creation on Phrae-wa silk. The research results following below.

There are three main art forms of Phrae-wa silk . These are Pha Thorluang, Pha Jok-daw and Pha Kao. Pha Thorluang is woven from two colors of silk strings appearing cross-grained form. Pha Jok-daw is woven from two colors of silk strings and added decorative designs by multi-colored silk stings. The last one, Pha Kao is woven by using weaver's fingers carefully hook multi-colored silk stings. The weaver create one by one decorative designs until Phrae-wa silk is full of elaborate decorative designs.

However all of Phrae-wa silk have developed from ancient textiles which were woven by fingers hooking method. They have dark red color for ground, dying from sticklac. The old Phutai used ancient Phrae-wa silk only in important occasion such as wedding ceremony and religion ceremony.

Each kind of Phraewa silk are interested and matched to various kind of customers taste. Pha Thorluang and Pha Jok-daw which have cheap price are interested by majority customers between age 20-30 years old. But Pha Kao are interested by only adult consumers because of high price.

The production managing of Phrae-wa silk begin with produce for the Queen then widespread to public in a short time. There are forms developing by apply sizes and colors. Including making suit and dress for people out of Phutai race since 1987. According to widespread requirement, weaving by only women group in Ban Phone Village Umphur Kammuang Kalasin Province of is not enough to consumer requirement. So that, some of Ban Phone villagers hire other villagers to weave Phraewa silk. They bring other villagers dyed silk strings and teach them Phraewa silk weaving process. The effects are too much increasing weavers and textiles and then the price of Phrae-wa silk is so worse. Some weavers reduce production cost by using low-quality

materials in weaving process which destroy the customers confident on Phrae-wa silk product.

The distribution managing of Phrae-wa silk has four method, distributing to the Chitrlada queen shop, distributing to tradesmen, distributing to fair boots and distributing to Wijit Phrae-wa Centre and Bann Phrae-wa Centre. Most of Phrae-wa silk distribute pass by tradesmen.

The value created of Phrae-wa silk is promoted to widespread acceptance. In Kalasin Province Phrae-wa silk is selected to be the one of district symbol. The Kalasin officers ask people to dress with Phrae-wa silk and set up the Wijit Phrae-wa queen of silk fair every year. Including always promote Bann Phone villagers to have developing activities for example set up Phutai Culture Centre at Bann Phone. Beside, in the country level, there are value created of Phrae-wa silk by the leaders who dress Phrae-wa silk and by cultural and tourism sections in many occasions.

In the present, distribution managing of Phrae-wa silk is in crisis because of worse price and excessive weavers and textiles. In this case, the government have to action it's role, find out the markets, create and develop products made form Phrae-wa silk and establish an organization to control quality of Phrae-wa silk and renew customers acceptance.